

Rut

Kitobi məzmun

Ruti kitob qıləy Moavijə jeni dıl doğ noə jimonə hikoyəye. Moavijə Rut bə şu şeydə bə qıləy İsrailijə merdi. Çəy şuyə marde bəpeştə əv vey bəfomandəti nişo doydə bəştə həsi. Əv dılısıxtə umu basteydə bə İsrailijon etiğad kardə Xıdo. Xıdoən vindeydə Ruti bəfomandə dılı, okardeydə boəy qıləy tojə umu bəy. Arşiyə dılə, ğəribə iyən vevə jen Rut Xıdo besəbınə mərhəməti hımhımbədə səbəso beydə İsrail xəlği dılədə. Yolə peyğəmbər iyən podşo Davudi ənkə nənəye əv.

Ruti kitobədə oşko nişo doə beydə ki, har millətə bıə odəm dim bıqəto bə iqlə Xıdo, bərəkət bəste Xıdoku iyən Çəy bəfomandə xəlği nımoyəndə bəbe.

Kitobi məzmun:

- 1:1-22 Elimeleki kuç karde iyən Naomi de Ruti bə Bet-Lehem oqarde
- 2:1-3:18 Rut Boazi cəvə hiyədə
- 4:1-22 Boaz kəxıvand beydə de Ruti

1

Elimeleki kuç karde iyən Naomi de Ruti bə Bet-Lehem oqarde

¹ Hokimon hıkm kardə rujonədə kaxti be məmləkətədə. Qıləy merd deştə jeni iyən dıqlə zoə ivirədə mıvəğğəti jiyeyro kuç kardışone çe Yəhudə şəhr Bet-Lehemo bə zəmin Moav. ² Çı merdi nom Elimelek, çəy jeni nom Naomi, qıləy zoə nom Maxlon, çə qıləyni nom isə Kilyonbe. Əvon çe Yəhudə şəhr Bet-Lehemo bıə Efratijonbin. Im odəmon oməyn jiyəyn zəmin Moavədə.

³ Ruji Naomi şuyə Elimelek marde, əv mande deştə dıqlə zoə.

⁴ Çəy zoon Moavi kinonədə jen səşone boştə. Çı jenon qıləyni nom Orpa, çə qıləyni nom isə Rutbe. Əvon tosə da sori nezi jiyəyn əyo.

⁵ Çəyo Maxlon iyən Kilyon mardin, Naomi mande həm bezoə, həmən beşuyə.

Naomi oqardeydə bə Bet-Lehem

⁶ Ruji Naomi pepo be ki, deştə vəyuon bə ivirə oqardı bə dumo zəmin Moavo. Əy zəmin Moavədə məsəşbe ki, Rəbbi nəzə səğandəşe Bəştə xəlği, nun rosniyəşe bəvon. ⁷ Naomi deştə vəyuon bə zəmin Yəhudə oqardeyro beşin ıştə jiyə vırəo. ⁸ Naomi votışe bə vəyuon: «Boən har kəs oqardı bəştə moə kə. Bıdə Rəbb xəymandəti bıkə bəşmə, çoknə ki şımə kardıone bəmi iyən bə mərhumon. ⁹ Rəbb jıqo bıkə ki, şımə har qıləyni rohəti pəydo bıkə şuyə kədə». Çəyo əy maçə kardışe ıştə vəyuon, əvon bərkədə bəməyn. ¹⁰ Vəyuon votışone bəy: «Əmənən detı bə ico şeydəmon ıştı xəlği tonon». ¹¹ Naomi isə votışe: «Ha çımı kinona, oqardən bə dumo. Oxo boçi şımənən şəninşon demı? Bəqəm çımı boloədə həniyən zoonım heste ki, şu bıbun boşmə? ¹² Oqardən bışən deştə roy ha çımı kinon. Esə az vey sininim şu şeyro. Bıvotım ki, hestime umu, hejo ımşanqo əşim bə şu əzandim zoon, ¹³ çəş bəkaşon detobə çəvon pərəse? Nibəşeşon bə şu, səbr bəkaşon? Ne, çımı kinon! Az ğəhr kəşeydəm boşmə, çumçıkə Rəbbi daste bəçımı vəynə rost bıəy». ¹⁴ Əvon ijən bərkədə bəməyn. Orpa maçə kardışe ıştə həsı şe, Ruti isə dəvənqo qətışe əv.

¹⁵ Naomi votışe bə Ruti: «Diyəkə, ıştı hivəjen oqarde ıştə xəlği iyən xıdon tonon, boy tınən oqard, bışi çəy dumo». ¹⁶ Ruti votışe:

«Məcbur məkə ki, tını tərq bıkəm

Detı nışum.

Bızın ki, bə kovrə bışoş, əyo bəşem

Konco bımandoş, əyo bəmandem;

İştı xəlğ çımı xəlğ bəbe,

İştı Xıdo çımı Xıdo bəbe.

¹⁷ Tı konco bəmardeşbu,

Azən əyo bəmandem,

Əyoən dəbəkanden mını.

Qirəm ğərəyz marde çiçsə

Mını co bıko ıştıku,

Bıdə Rəbb bıkə bəmi çımısə betəri iyən

Bıdə bəmi ən qonə cəzo».

¹⁸ Naomi həni bə zıvon nıqətışe Rut, çumçıko vındışe əv bə ğəti-ğəror omə bışu deəy.

¹⁹ Har dıynəni şın tosə Bet-Lehemi, rəsəyn bə vırəy. Bə Bet-Lehem dəşəədə əvoni vındə şəhri həmə əholi bə həyəcon omen, jenon votışone: «Naomi ni ım?» ²⁰ Naomi votışe bəvon: «Bəmi Naomi^a məvotən, bəmi Mara^b bıvotən, çumçıko Kulli-İxtiyori tel kardışe çımı jimon. ²¹ Az pur beşim çıyo Rəbbi təyli oqordınışe mı. Madəm ki, Rəbbi bə zəlölət eğandışe mı, Kulli-İxtiyori mısibət vardişe bəçımı sə, həni boçi mını Naomi sədo kardeydəşon?» ²² De jıqo, Naomi deəy bə ivirə omə vəyu Moavijə Ruti ivirədə oqarde bə peşo zəmin Moavo. Əvon oməyn bə Bet-Lehem cəvə dıven bino beədə.

2

Rut Boazi cəvə hiyədə

¹ Naomi hestışbe Boaz nomədə qıləy nıfuzinə iyən ərbobə avlod ıştə şuyə Elimeleki tobyəo.

²* Ruji Moavijə Ruti votışe bə Naomi: «İzn bıdə, bışum bə cəvə hiyon. Çiki nəzərədə lutf pəydo bıkom, ebəqınem çəy dumo, huşə qırdə bəkardem». Naomi votışe bəy: «Bışı, çımı kinə». ³ Rut şe, dəşe bə qıləy hi, dəmande dıvenəkon dumo bo huşə qırdə karde. Rayrast, əv dəşəbe Elimeleki tobyəo bıə bə Boazi hi.

⁴ Bı vaxti Boaz oməy Bet-Lehemo, votışe bə dıvenəkon: «Rəbb ğıvvət bıdə bəşmə!» Dıvenəkon cəvob doşone: «Rəbb bərəkət bıdə bəti!» ⁵ Boazi votışe bə dıvenəkon nəzorət kardə koəkə: «Bəs ım cıvonə jen çikiye?» ⁶ Koəkə cəvob doşe: «İm cıvonə jen Moavije. Əv de Naomi bə ivirə omə iyo zəmin Moavo. ⁷ Votışe bəmi: “Çiç bəbe, bıdə eqınım çe dıvenəkon dumo qırdə bıkəm darzon arədə

^a1:20 Naomi – ibrani zıvonədə şın.

^b1:20 Mara – ibrani zıvonədə tel.

* 2:2 Lev. 19:9-10; Ğanun. 24:19

bıə huşon”. Maştənəku omə, iyoy detosə esə, lap kamişe səşe ıştə dinc ləmi jiyədə».

⁸ Boazi votışe bə Ruti: «Bəmı quş bıdə, çımı kinə! Beməşi çıyo, məşi bə co hi huşə qırdə kardeyro. Bımand iyo deçımı koəkə kinon. ⁹ Əncəx çəş səğand dıvenəkon dıvə bı hiy, bışi çe kinon dumo. Bə nokon əmr kardıme ki, hiç kəs nıqını bəti. Qırəm təşi bıqətoş, bışi ovəğabon tonon peşom çe nokon bekarədə ovədə».

¹⁰ Rut zəvbədim qınıye iyən təzim kardışe detobə zəmini, votışe: «Bə çı səbəb az lutf pəydo kardıme ıştı nəzədə? Boçi hurmət kardeydəş bəmı? Oxo az qıləy ğəribəm». ¹¹ Boazi cəvob doşe bəy: «Bəmı rəsə ıştı şuyə marde bəpeştə bəştə həsı kardəyon. Tı şodə ıştə pıə, moə, doğmə zəmin, oməş ıştə nafqo nızne qıləy xəlgi paliyo». ¹² Bıdə Rəbb bıdə ıştı ın koy əvəzi! Bıdə bəti bolə mıkofot bıdə ıştı bo noğə be bəçəy kəşi ji omə İsraili Xıdo Rəbb! ¹³ Ruti votışe: «Bıdə lutf pəydo bıkəm ıştı çəşədə, çımı əğə, əcəb dılvandı doy bəmı. ıştı kənizon to nıbe-nıbe, dıl ruşin kardə sıxanonı vote bəştə bı kənizi».

¹⁴ Harde vaxti Boazi votışe bə Ruti: «Boy iyo, tınən bəhə nun, ıştə tikə ejən bə anqıə boə». Jen oməy nışte dıvenəkon tonon. Boazi edaştışe bəy bışdə. Jeni hardışe si be, ziyodən mande çəy xorəko.

¹⁵ Rut huşə qırdə kardeyro bə səpo əşteədə, Boazi əmr kardışe bəştə nokon votışe: «Bıdə əv bışu darzon arədə huşə qırdə bıkə, məqınən bəçəy xotı. ¹⁶ Bekırnən darzon arəo bo əyən şodən ki, əvən qırdə bıkə. Tanə məjənən bəy».

¹⁷ Ruti detobə şanqo qırdə kardışe huşə hiyədə iyən kuyəşe ıştə qırdə kardə huşon, beşe i efa ^c ğədərədə cəv. ¹⁸ Çəyo peqətişe ın cəv oməy bə şəhr. Çəy həsı vındışe ki, əy vardəşe huşə. Rut çəştə hardeəsə si be bəpeştə peqətəşbe ıştə xorəki ziyodə mandəy, doşe əv bəştə həsı. ¹⁹ Çəy həsı votışe bəy: «Konco huşə qırdə karde ımruj? Konco ko karde? Bıdə bərəkət bıstəni bəti nəzər rosnıyəkəs!» Ruti qəp jəşe boştə həsı çiki paliyo ko kardəşbe, votışe: «Imruj Boaz nomədə bıə qıləy odəmi tonon ko kardəme». ²⁰ *

^c2:17 İ efa – 13 kq.

*2:20 Lev. 25:25 Naomi votışe bəştə vəyu: «Bəyjonku iyən

²¹ Moavijə Ruti votışe: «İyənən əy bəmi votışe ki, ko bıkə deçımı koəkon ivirədə detobə çımı dıveni sə be». ²² Naomi votışe bəştə vəyu: «Çımı kinə, vey çoke ıştı deçəy koəkə kinon ko karde, neysə bəti zərər ədəyn co hiyonədə».

²³ De jıqoy, Ruti huşə qırdə kardışe Boazi koəkə kinon tonosə cəvi iyən qandımi dıveni oxoy iyən bə ico jiyəy deştə həsi.

3

Rut iyən Boaz

¹ Ruji Ruti həsi Naomi votışe bəy: «Çımı kinə, boştı baxtəvərətiro pəydo nıkəm qıləy rohətə vırə? ² Diyəkə çəmə avlode ıştı deçəy koəkə kinon çəy hiyədə ko kardə Boaz. Əv ımşanqo cəv voəvarz doydə xəməncəədə. ³ Tınən dənışt, bəştə ətir bijən iyən tankard ıştə ən reçinə oləti, evo bə xəməncə. Əncəx ıştəni nişo mədə bəy tosə əv ıştə harde-peşome sə nıkardə. ⁴ Keyne ki əv şe bo hite, pəydo bıkəyş çəy vırəy, okəyş çəy lınqon səpe, olxartış çəy lınqon tonosə. Çəyo əv ıştə bəvotə bəti çiç karde lozime». ^d ⁵ Ruti votışe bəy: «Əməl bəkardem bəştı votəyon həmməy».

⁶ Rut evoy bə xəməni, rostnişə bə vırə ıştə həsi asbardəyon.

⁷ Harde-peşome bəpeştə Boazi kef saz be, çəyo şe bo hite məhsuli tayə tonosə. Rut tam-tamijə oməy, okardışe çəy lınqon səpe, olxarte çəy lınqon tonosə. ⁸ Şəvi nimədə iberdəmədə Boaz dəlarzəy iyən peqarde erəxədə vındışe ki, qıləy jen olxartə çəy lınqon tonosə.

⁹ Boazi votışe bə jeni: «Tı kiş?» Jeni cəvob doşe: «Az ıştı nokə Rutim. ıştə ın nokən edə deştə dovnə, çumçıko tı çımı gəyyumış».

¹⁰ Boazi votışe: «Bıdə Rəbb xəy-dıvo bıdə bəti, çımı kinə! Oxonə xəymandəti həniyən çoke sıftənənısə. Çumçıko nınəvəyş nə bo kosibə, nəən ərbobə cıvoni. ¹¹ Çımı kinə, həni mətars! Az bəkardem botı ıştı votə har çiy. Çəmə şəhri həmə əholi çok zıneydə

mardonku ıştə xəymandəti muzayiğə nıkardə Rəb bıdə bərəkət bıdə bəy!» Naomi ijən votışe: «Əv çəmə avlode, nezə gəyyumonədə qıləy».

^d3:4 Im qıləy işorəye gədimiyyə Yəhudiyonku şu şeyro.

ki, tı əxloğınə jeniş. ^{12*} Roste, azim ıştı ğəyyum, əncəx ıştı heste çımısə nezə ğəyyum. ¹³ Bımand ın şəvi, qirəm maştə ə odəmi bıpiyoşe botı ğəyyuməti karde, vey çok, bıdə bıbu. Ne, ehana imtono bıko çımıku, ğəssəm bıbu bə bəyjiyə Xıdo, az ıştən bəbem ıştı ğəyyum. Hələlığə bıhıt tosə maştə».

¹⁴ Rut hıte çəy lınqon tononə tosə çəsəy iyən rujnıobə – insonon yəndı nıznə vaxtı əşte bə səpo, çumçıko Boazi votəşbe: «Bıdə hiç kəs nıznı ki, ım jen omə bə xəmə». ¹⁵ Çəyo Boazi votışe bə Ruti: «Peqət ıştə şoli, bıqət iyo». Ruti peqətışe ıştə şol qətışe çəy kənoku. Boazi ekardışe şəş pamyə cəv şoli səpe doşe bəy. Rut oqarde bə şəhr. ¹⁶ Əv ıştə həsı tononə omeədə çəy həsı votışe bəy: «Çoknə be çımı kinə?» Ruti qəp jəşe boştə həsı Boazi boəy kardə har çiy, ¹⁷ çəyo votışe: «Əy doşe ın şəş pamyə cəv bəmi votışe ki, təylədaşt oməqard ıştə həsı tononə». ¹⁸ Naomi votışe bə Ruti: «Çəşkə çımı kinə, diyəkə çı koy oxoy çı curə orəxeydə, çumçıko ə odəm dinc əbını, ımruj bə sə nijəno ın koy».

4

Boaz kəxivand beydə de Ruti

¹ Boaz beşe bə şəhri bəletəvə, nişte odəmon qırdə bıə vırədə. Boazi votə ğəyyum dəvardeydəbe çəyo. Əy vindeədə Boazi votışe: «Ha merd, hələ boy bınişt iyo». Əvən oməy nişte əyo. ² Sədo kardışe şəhri sipirişonədən da kəs votışe: «Şımənən bıniştən iyo». Əvonən oməyn niştin əyo. ³ Boazi votışe bə həmonə ğəyyumi: «Zəmin Moavo oqardə Naomi həvateydə çəmə boə Elimeleki hiy. ⁴ Azən rosniye piyəmə bəti ki, bıhırı ə vırəy iyo niştəkəson iyən ıştə xəlği sipirişon vədə. Qirəm tı bırosnoş bə vırə ın ğəyyuməti vəzifə, bıka ımı, qirəm imtono bıkoş, ımı oşko bıvot, azən bıznım. Çumçıko ni ğərəyz tı ın vəzifə bəştə ehdə peqətəkəs, əncəx ıştı bəpeştə hestim az». Əy votışe bə Boazi: «Az bə vırə bərosnem ğəyyuməti vəzifə». ⁵ Boazi votışe: «Hiy Naomiku hireyədə vevə mandə Moavijə Rutiyan jen səniniş ki, çəy mərhumə şuyə nom

* 3:12 Rut 2:20

bımandı çəy mılki səpe». ⁶ Ə odəmi votışe: «Az əzınım ğəyyuməti karde bəy, bəvədə vılo bəbe çımı ıştən irs. Tı peqət bəştə ehdə çımı vəzifə, az əzınım ğəyyum be».

⁷* Ğədimə zəmonədə jıqo qıləy adət hestbe İsrailədə: ğəyyuməti vəzifə bə vırə rosneədə iyən mol dəqiş kardeədə, qıləy koy rozi kardeyro şəxsi beəkəybən ıştə şımı i poy, ədəybən bə qılə şəxsi. Im, İsrailədə ğəbul kardə bıə şoydəti ğaydəbe. ⁸ Ə odəmi votışe bə Boazi: «Tı ıştən bıhır». Çəyoən əy evatışe ıştə şımı i po. ⁹ Boazi votışe bə sipirişon iyən bə həmə xəlği: «Şımənən şoydişon ımruj ki, az hıryeydəm Naomiku Elimeleki həmə mılki, Kilyoni iyən Maxloni həmə mılkon. ¹⁰* Mərhumı nom bımandı çəy irsi səpe votəynə jen səydəm Maxloni vevə jen Moavijə Rutiyən. Bıdə qin nıbu mərhumı nom çəy boon arəo, yurdi bəo. Şımənən şoydişon ımruj». ¹¹* Bəletəvə tonə qırdə bıə həmə xəlği iyən sipirişon votışone: «Əmə şoydimon, bıdə Rəbb bəştı kə omə ım jeni bənə İsraili kəy bə ico soxtə Rəhilə iyən Leya bıkə. Ğudrətinə koon bıkoş Efratədə, ıştı nom beşu Bet-Lehemədə. ¹²* Bıdə Rəbb bənə Tamari bo Yəhudə zandə Peresi kəy bıkə ıştı kəy, çı cıvonə jeno ədə nəsilı».

¹³ Boazi səşe Rut, Rut jen be bəy. Boaz dəşe çəy tonə. Rəbbi doşe əğıl bə Ruti bolo, Ruti zandışe zoə. ¹⁴ Jenon votışone bə Naomi: «Şukur bıbu bə Rəbbi ki, ımruj doşe bəti ıştı vəomə ğəyyum. Bıdə Çəy nom məşhur bıbu İsrailədə. ¹⁵ Im korpə ocon bəvarde tını iyən ıştı piyəti vaxtonədə obəqəte tını. Çumçıko botı çe haft zoəsə həniyən çok bıə, tını piyə vəyu zandəşe əv». ¹⁶ Naomi peqətışe əğıl bə və novnişe, be çəy doləvon. ¹⁷ Hamsiyə jenon nom noşone bəy votışone: «Zoə zandə bıə bo Naomi». Nom noşone bəy Oved. Davudi pıə bıə Yesseyi pıəbe əv.

Davudi əjdodon

* 4:7-8 Ğanun. 25:9

* 4:10 Ğanun. 25:5-6

* 4:11 Ofə. 29:31

* 4:12 Ofə. 38:27-30

¹⁸ Peresi nəsil ıme: Peresi pevatışe Xesron. ¹⁹ Xesroni pevatışe Ram. Rami pevatışe Amminədav. ²⁰ Amminədavi pevatışe Naxşon. Naxşoni pevatışe Səlmon. ²¹ Səlmoni pevatışe Boaz. Boazi pevatışe Oved. ²² Ovedi pevatışe Yessey. Yesseyən pevatışe Davud.